

Jan Bílý

PLUS:
POHÁDKOVÁ
TYPOLOGIE

Další osudy Popelky po svatbě

Konstelace pohádek a mýtů
pro pokročilé dospělé

MAITREA

**DALŠÍ OSUDY
POPELKY
PO SVATBĚ**

DAĽŠÍ OSUDY POPELKY PO SVATBĚ

Konstelace pohádek a mýtů pro pokročilé dospělé

Jan Bílý

MAITREA

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Bílý, Jan

Další osudy Popelky po svatbě : třiadvacet konstelací pohádek a mýtů pro pokročilé dospělé / Jan Bílý. -- Druhé rozšířené vydání v českém jazyce. -- Praha : Maitrea, 2016.

-- 160 stran

ISBN 978-80-7500-230-3

82-34 * 159.9 * 821-343 * 82.07 * 2-12/-17-264-027.14 * 159.964.21 * 159.923.5

– pohádky -- psychologické aspekty

– mýty -- psychologické aspekty

– interpretace a přijetí literárního díla -- psychologické aspekty

– archetypy

– rozvoj osobnosti

– úvahy

159.96 - Zvláštní duševní stavy a procesy. Hlubinná psychologie [17]

Jan Bílý

Další osudy Popelky po svatbě

Copyright © Jan Bílý, 2016

Czech edition © MAITREA a.s., Praha 2016

ISBN 978-80-7500-230-3

OBSAH

Poznámka ke druhému, rozšířenému vydání 2016.....	IX
Poděkování.....	XI
Na úvod.....	XIII
Část první: Rodiče a děti.....	1
E.T. – Sám v celém Univerzu.....	3
Popelka – Život coby pomník.....	7
Budulínek – Když rodiče chybí, přijde liška.....	15
Ošklivé káčátko – Hledání sebe sama.....	21
Malá mořská víla – Udělám to za tebe, tati.....	25
Část druhá: Přejímací rituály a iniciace.....	31
Švanda dudák – Mužská iniciace a síla.....	33
Křesadlo – Jak se z princezny stane žena.....	37
Bajaja – aneb Vymření po meči.....	43
Jeníček a Mařenka – Kdy je nutné jít krást perník.....	47
Pasáček vepřů – O (ne)sebevědomí ženy.....	51
Šípková Růženka – Zoufalství žen.....	57
Část třetí: Ženy, muži a „to větší“.....	63
Dvě Libuše a jedna válka – O ženách a mužích.....	65
Třetí (pozdní) Libuše – aneb Dívčí válka.....	75
Daidalos a Ikaros – Ctižádost, poznání a vina.....	79
Červená karkulka – Vlk jako zástupná oběť.....	87
Inanna a Ereškigal – O dobrém a špatném.....	95
Inanna a Dumuzi – Pět let poté.....	101
Bohatství – aneb Demokracie a bozi.....	109
Ježíš – Otec na nebi.....	115
Paris a Helena – Vyšší hra.....	121
Romeo a Julie – Dobře zinscenovaná tragédie.....	129
Pes Argo – O smrti.....	135
Dodatek: Pohádkové archetypy.....	141

POZNÁMKA KE DRUHÉMU, ROZŠÍŘENÉMU VYDÁNÍ 2016

První vydání „Popelky“, útlá knížka, kterou vydalo nakladatelství Synergie pod názvem „Co se stalo s Popelkou po svatbě“ v roce 2012, se překvapivě rozprodalo dříve, než jsem čekal. Domníval jsem se totiž, že tato knížka bude mít na trhu velké těžkosti – není to klasická kniha pohádek, ze které by rodiče mohli předčítat dětem, ani psychologický rozbor, který by možná zajímal odborníky. A také je velice těžko uchopitelná logickým rozumem, tedy tím naším nástrojem, za pomoci kterého dnešní čtenář „rozumí“ většinu knih, jež se prodávají.

„Popelka“ je jiná. Vyžaduje nejen intuici a zájem o symboliku, ale i odvahu pospojovat zdánlivě nesouvisející věci do nečekaných a překvapujících souvislostí. Schopnost odlepit se na chvíli od našeho čistě racionálního přístupu ke světu a jeho (z)jevům a nechat se unést do synergií a synchronicit. Tam totiž začíná hloubka a magie pohádek a mýtů.

V posledních letech se mi tají dech nad změnou toho kousku společnosti, ve které žiji. Je to zcela jistě jen její nevelká část, jež se takto mění, ale zdá se mi, že do ní patří mnoho vysoce inteligentních a také úspěšných lidí. Snad se tedy jedná právě o tu část, která by měla mít velký vliv na své okolí, doufajme. Před lety jsem o důležitosti mytologického vnímání světa kolem nás (viz níže) mohl hovořit jen v malém kroužku těch, kteří byli často označováni nepřilíš

seriózně znějícím slovem „esoterici“. Já sám jsem se vždy tomuto zaškatulkování bránil. Pocházím koneckonců z velice racionální rodiny a v mládí bylo mé okolí včetně mých rodičů přesvědčeno, že se ze mne stane vědec; nejspíš astronom nebo kvantový fyzik.

Jenže zázraky se dějí, a tak jsem v poslední době s mými poněkud obskurními nápady a idejemi zván na kongresy podnikatelů a do firem, které se zabývají vcelku exaktními věcmi. Mé články o konstelacích, přechodových rituálech, mužském a ženském principu a o mnoha dalších, nevšedních tématech se objevují v časopisech, které bychom těžko hledali v přihrádce „duchovního rozvoje“. Náš speciální výcvik konstelací, intuice a nelineárního vnímání pro manažery a vlastníky firem se těší velké oblibě. A kurz „Cesta krále a královny“ pro lidi z byznysu je také stále plný.

Domnívám se, že to není jen tím, že se nacházíme ve zlomovém, „kritickém“ období, jež nás zásobuje mnohými racionálně „neřešitelnými“ problémy, a tím nás nutí k alternativním způsobům uvažování. Jsem přesvědčen, že za touto změnou stojí i to, co jeden z „otců“ chaosmagie, Peter James Carroll, ve své knize „Liber Kaos“ popisuje jako konec nadvlády materialistického paradigmatu a nezadržitelný vzestup magického způsobu vnímání. Přičemž – a to je to, co neustále zdůrazňuji – jeden druh vnímání nevylučuje druhý. Věda a magie se navzájem doplňují, nikoliv negují. Prostě začínáme „vidět“ také i to, co se vymyká mechanicky-materialistickému pojetí a co v očích akademické vědy a racionálního světa čísel a dvojích slepých pokusů prostě neexistuje.

A tak jsem rád, že mohu prezentovat druhé, více než dvojnásobně objemné vydání podivných konstelací pohádek, mýtů a bájí,

doplněných jedinečnou sbírkou pohádkových archetypů inspirovanou právě těmito konstelacemi. A jsem také velice vděčný vydavateli prvního vydání za to, že umožnil vydání této knihy jinému vydavatelství, Maitrei, kterážto má již na svědomí mé dvě jiné, předchozí knihy „Láska, vztahy, konstelace“ a „Růže pro Plúta“. Děkuji také všem účastníkům již desítku let vždy v prosinci se konajícího semináře „Konstelací pohádek a mýtů“, bez jejichž podílu by tato kniha nevznikla.

PODĚKOVÁNÍ

Toníkovi Koláčkovi a nakladatelství MAITREA za umožnění vydání této knihy,

Robertu Gajdošovi a nakladatelství Synergie Publishing SE za přenechání práv na část této knihy,

Dagmar Volfové za pomoc při hledání přiléhavých vlastností pohádkových archetypů,

Barboře Zemanové za komentáře především k tématice Inanny,

Aleně Hlouškové za obětavou organizaci a péči během seminářů a všem účastníkům konstelací pohádek a mýtů za inspiraci.

V návrhu obálky od autora knihy je použit obrazový materiál od www.istockphoto.com.

NA ÚVOD

Již několik let vždy před Vánoce pořádám neobvyklý konstelační seminář. V něm nestavíme konstelace rodinných systémů, neřešíme problémy s tátou, tetou nebo ztraceným bráchou, ale díváme se do hloubky pohádek a mýtů, které nás ovlivnily, když jsme byli malí.

Obvykle přichází na seminář dva druhy lidí. Ti jedni už mají mnoho konstelací za sebou, přicházejí pravidelně a většina z nich se na seminář těší tak, jako se někteří dospělí těší na pravidelné vánoční vysílání pořad se opakujících pohádek v televizi. Na rozdíl od televize ovšem konstelace stejných pohádek dopadnou pokaždé zcela odlišně.

Ti druzí se přihlásí na seminář, neboť si myslí, že je to vhodný vstup do „podivného konstelačního světa“. Obvykle mají trochu strach; ještě se necítí na to jít s kůží na trh na „normálním“ konstelačním semináři a řešit před ostatními spoluúčastníky nějaké své rodinné problémy. Domnívají se, že téma pohádek je dostatečně nevinné a harmonické a že se tam nebude dít nic, co by je mohlo vyvést z rovnováhy.

Tito účastníci jsou oproti první skupině v nevýhodě. Jednak i konstelace nevinné pohádky může jít do velké hloubky a dotknout se traumat, obav či nesplněných životních přání, jednak je k tomu, abychom si pohádkovou nebo mytologickou konstelaci vychutnali, potřeba notná dávka cviku v mytologickém vnímání. To je

vnímání toho, co se tak trochu vymyká logice všedního dne. Tento způsob chápání světa jsme již téměř zapomněli. Cvičit se dá právě (například) v konstelacích.

Prožijeme-li po mnoha letech opět pohádky, mýty či báje, setkáme se s jakousi podivnou, odvrácenou stranou našeho života. To, čemu jsme jako děti věřili, co nám před spaním vyprávěla babička nebo předčítal unavený táta, co jsme sami hltali ve světle baterky pod peřinou nebo viděli v kině či v televizi, to nás nyní zavede do krajiny, kterou normálně nenavštěvujeme, neboť na výlety sem nezbývá v denním shonu čas. Myslíme si totiž, že nám setkání s Babou Jagou, která bydlí v domečku na kuří nožce, nepomůže vyřešit nedostatek peněz, že výlet k perníkové chaloupce nevyлéčí naše nemocné dítě a polibek Sněhurky v křišťálové rakvi nepřinese lepší sex s partnerem. Ale to je omyl.

Jistě, mezi oběma oblastmi – tedy mezi „normální, každodenní realitou“ a mezi „mytologickým krajem“ – neexistuje žádná široká, čtyřproudová dálnice. To, co se děje tady nebo tam, se neprojeví hned jako užitek nebo překážka na té druhé straně. Přesto ale oba dva světy spolu souvisí. Jejich spolupráce a propojení se může například projevit v hlubokém pochopení toho, co se děje za oponou všednosti a normalnosti, v uzření zákonitostí a souvislostí, které bychom bez zakořenění v obou světech přehlédli. Naše intuice se skrze naše putování mezi realitou a mýtem může zpřesnit, dokonce se často začnou dít podivné náhody, které se v onom druhém, magickém světě nazývají zázraky.

Význam mytologického vnímání (někdy také mluvím o „meta-logickém vnímání“, tedy o něčem, co se nalézá nad nebo za logikou)

jde ovšem ještě hlouběji a míří přímo k tomu, co v posledních letech neustále řešíme, totiž k otázce „Jak dál?“ Ve všech současných krizích se ukazuje jedno společné pojítko – naše víra ve stoprocentní kontrolu všeho, živená staletými nadvládou vědy a rozumu, se otřásá v základech. Námi vybudované obří systémy a technologie, ale i celé společnosti a skupiny států (jmenujme zde například Evropskou unii) se staly tak velkými a tak komplikovanými, že už se nedají efektivně a především racionálně řídit.

Zbývají jen dvě cesty, které v příštích letech pravděpodobně půjdeme obě současně. Jednak se budeme muset navrátit k tomu, co se anglicky nazývá „small is beautiful“, tedy k rozdrobení velikých celků, k de-globalizaci nejen korporací a ke zlidštění příliš gigantického. Budeme se muset navrátit do přehlednějších, menších celků, například do jakýchsi komun, do funkčních sítí přátel či spojenců a do rodin, i když ty mohou v budoucnosti vypadat trochu odvázněji a nekonvenčněji než dnešní mini-rodinky. To je první cesta. Ta druhá znamená, že se budeme muset vzdát nároků na absolutní kontrolu. Zmenšíme tedy nejen správní celky, ve kterých žijeme, ale i sami sebe. Chcete-li, staneme se v jistém ohledu znovu tak trochu dětmi, které vnímají velikost toho, co je přesahuje, a namísto aby s ní bojovaly, tak ji uznávají. Příznávám, že to dělají jen moudré děti moudrých rodičů.

Druhá cesta není ani opakem vědeckého poznání, ani negací samostatnosti, je nutným doplněním logického poznání; je to cesta domů, do lidskosti a do vědomí, že jsme částí něčeho většího. Představuje znovuobjevení mytologického vnímání světa jako jakési „cesty zázraků“. Tato cesta nás vede k pokorné prosbě či modlitbě, k odevzdání se většímu, k uznání a akceptaci našich vlastních hranic a zároveň

k aktivnímu přitakání tomu, co nás, ať už velikostí nebo hloubkou, přesahuje. Učí nás opět se začít divit a dovolit si „nechápat“. Jedině tak přestaneme dávat nesmyslné a jednosměrné odpovědi na komplexní otázky. Jedině tak se začneme konečně ptát a ustojíme, aspoň zpočátku, že nám nikdo neodpovídá. Jedině tak se opět otevřeme naší intuici, aniž bychom negovali náš rozum. Mandragora šeptá potichu a jednorožec nemluví vůbec. Zprvu jim tedy nebudeme rozumět – a to je v pořádku. Možná, že se vše zlepší, když tak jako Jiřík ve Zlatovlásce pozřeme kousek uvařeného kouzelného hada.

Přitom je zřejmé, že ve skrytu duše po světě pohádek a mýtů, na které se dnešní racionální svět dívá jako na něco neskutečného a dětsky vybájeného, všichni hluboce toužíme. „Nejúspěšnější kniha po Bibli“, totiž příběhy Harryho Pottera, které dosáhly téměř půl miliardy výtisků, jsou toho důkazem. A mezi pěti dalšími „super-bestsellery“ se nacházejí tři, které bychom zařadili mezi pohádky a moderní mýty: Malý princ (cca 200 milionů výtisků), Pán prstenů (150 milionů) a Hobbit (cca 100 milionů). O stále se stupňující pohádkové a mytologické produkci Hollywoodu ani nemluvě.

Cesta znovuobjevování naší schopnosti „porozumět“ pohádkám a mýtům nás nakonec přivede až k moudrosti. Ta je – paradoxně – opakem hromadění informací, tedy školské, vědecké a racionální vzdělanosti. Moudrosti nedosáhneme voláním po více „inputu“, jak to požaduje mimozemšťan E.T., ale položením si nikdy definitivně nezodpověditelné otázky, co to všechno vlastně znamená. Moje knížka, kterou držíte v ruce, by chtěla být malým průvodcem právě na této cestě.

Jan Bílý, 2012 a 2016

Niels Bohr často vyprávěl příběh o studentovi, který chodil na přednášky ke třem rabínům. „Ten první byl dobrý – já všemu rozuměl. Ten druhý byl ještě lepší – já mu často nerozuměl, ale on rozuměl tomu, co přednášel. Ale ten třetí byl nejlepší. Tomu, co říkal, nerozuměl ani on sám.“

Návod na čtení: Pokud se v prepisech konstelací nebo v komentářích vztahují na to, co se v konstelaci dělo, používám velké začáteční písmeno pro zástupce, kteří stojí v konstelačních rolích („Král“, „Drak“). Pokud se vztahují na pohádku nebo mýtus samý, používám malá písmena („drak“). Pro zástupce za klienta, stojícího v konstelaci, používám „Klient“. Pokud mluvím o klientovi mimo konstelaci nebo o tom, co se dělo např. v jeho vlastním systému, používám jeho (vždy změněné) křestní jméno (Jan) či substantivum s malým začátečním písmenem (např. „matka“). V ilustracích pak znázorňují hranaté postavy do rolí vybrané muže, zaoblené postavy ženy.

Některé konstelační příběhy mají dvě části. V té první (občas tuto část uvádím slovy „Zápis z mého konstelačního deníku“) se setkáváme s prepisem konstelace či se zhuštěným dějem, jenž se během konstelace odehrál. Pokud se účastníme konstelací, mnohdy racionální a logická část našeho mozku ne zcela chápe, co se přesně děje a o co vlastně jde. To je především tím, že se konstelace odvíjí metaforicky a na jakési symbolické rovině. Konstelace nikdy není jednoznačná a také málokdy ukazuje nějakou „správnější“ pravdu. Pravděpodobně nejlepší přístup, s jakým bychom měli vnímat konstelaci, je ten, se kterým přistupujeme k poezii, hudbě nebo tanci – prostě nechat to, co se děje, na nás působit.

V druhé části pak konstelaci komentuji a občas se snažím i o rozklíčování toho, co konstelace ukázala. Jako každé „vysvětlování“ přímého prožitku slovy je i tento pokus limitován – nejen mým vlastním porozuměním, ale i logikou a řečí, která, jednou nalitá do písmenek a slov, vytištěna a svázána do knihy, pozbývá své mnohoznačné dikce a stává se jednoznačnou. Prosím tedy čtenáře, aby nic v této knížce nepovažoval za Jedinou Platnou Pravdu, ale pouze za jednu z tváří stále se měnící, úžasné a nekonečné podstaty světa.

A samozřejmě, jako mé ostatní knihy, je možné začít i tuto knihu číst na jakémkoliv stránce. Případně třeba i vzhůru nohama. Někdy to může být docela výhoda.

ČÁST PRVNÍ:
RODIČE A DĚTI

E.T. – SÁM V CELÉM UNIVERZU

Zápis v mém konstelačním deníku 2010: Tato konstelace pojednávala o tom, že když jsou rodiče mimo, dětem zbydou pouze mimozemšťané. Ti jsou sice také mimo, ale aspoň se nesnaží o to vypadat normálně. Jejich realita, kterou kolem sebe šíří, je čistě virtuální, je to ne-reálný svět, ve kterém nelze nikoho podpořit tím, že za něj postavíme jeho předky. Vypadá to totiž, že ani rodiče, ani děti, podobně jako E.T., žádné předky nemají. Vlastně jsou všichni v tomto moderním příběhu trosečníci, sami v Univerzu, otec zmizel, UFO odletělo. Což je konec pohádky a začátek naší každodenní reality.

.....

„Stavění pohádek“ je každoroční seminář, na který se opravdu těším. Taková pohádková konstelace vypadá tak, že klient (nebo klientka)* vypráví svoji oblíbenou pohádku nebo pověst z dětství. Přitom se nekoncentruje na originální, tedy literárně správnou verzi pohádky, ale na to, co jeho nebo ji tenkrát obzvláště zaujalo. Z toho je patrné, že se během semináře můžeme setkat s několika naprosto odlišnými verzemi známých pohádek. Konstelář – tedy ten, kdo konstelace vede, v tomto případě já – pak navrhne několik hlavních postav a ten, kdo si chce „svoji“ pohádku postavit, vybere mezi účastníky zástupce a sestaví z nich začátek konstelace, tak, jako se to dělá i v rodinných konstelacích. Následně se před zrakem všech

* Většinou se vzdávám genderově korektního on/ona nebo účastník/účastnice ve prospěch čtivosti. Věřím, že čtenář/čtenářka si na patričních místech domyslí, že se jedná jak o muže, tak o ženy.